

Bio Vet Innovator Magazine

(Fueling The Future of Science...)

Volume 3 (Issue 4) APRIL 2026

World Veterinary Day - 25th April

Popular Article

ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ: ਕਾਰਨ, ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਹੱਲ

ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ

ਐੱਮ.ਵੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ,

ਪਸ਼ੂ ਆਹਾਰ ਵਿਭਾਗ,

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਰਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ

*Corresponding Author: yuvrajsinghvander@gmail.com

Received: April 14, 2026

Published: April 22, 2026

© All rights are reserved by ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ

Abstract:

ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤਮੰਦ ਪਸ਼ੂ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਠੀਕ ਸੰਤੁਲਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਪੰਜ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ— ਪਾਣੀ, ਊਰਜਾ, ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਤੱਤ/ਧਾਤਾਂ—ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟ ਅਤੇ ਚਰਬੀ ਊਰਜਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਘਾਟ ਵੀ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਖਣਿਜ ਤੱਤ-ਅਣਗੌਲਿਆ ਪਹਿਲੂ:

ਅਕਸਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਜਿਆਦਾਤਰ ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਝ ਕੇ ਅਣਡਿੱਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਤੁਰੰਤ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲੱਛਣ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕ ਅਕਸਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਰਾਕ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘਾਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਾਟ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੁਰੰਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ, ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀ, ਪ੍ਰਜਨਨ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਘਾਟ। ਇਸ ਲਈ ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਾਲਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ:

ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—ਮੈਕਰੋ/ਮੁੱਖ (ਜਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ) ਅਤੇ ਮਾਈਕਰੋ/ਟ੍ਰੇਸ/ਲਘੂ ਖਣਿਜ (ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ)। ਦੋਵੇਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ:

- ਪਸ਼ੂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
- ਖੁਰਾਕ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਜ਼ਮ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ।
- ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਲੂਣ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
- ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
- ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।
- ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਪ੍ਰਜਨਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸੁਧਾਰਦੇ ਹਨ।
- ਤੰਤੂਆਂ ਤੇ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ:

ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਪਸ਼ੂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਮਾਤਰਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਕ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

• ਉਮਰ, ਵਜ਼ਨ, ਲੰਗਿ ਅਤੇ ਨਸਲ	• ਵਾਤਾਵਰਨ
• ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦਰ	• ਤਣਾਅ
• ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ	• ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ
• ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਦਰ	

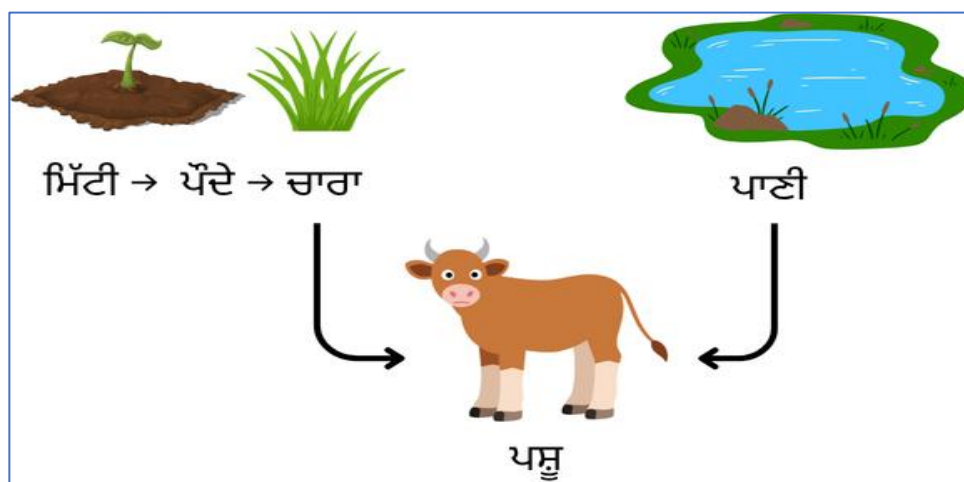
ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ:

ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਹਨ। ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਪੌਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਪਸ਼ੂ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਖਣਿਜ ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਰੋਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਖਣਿਜ ਵੀ ਅਕਸਰ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਸਰੀਰ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਜ਼ਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ

ਉਪਲਬਧਤਾ ਹੋਰ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮਿੱਟੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਹਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਘਾਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਢੰਗ:

ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਆਮ ਖੁਰਾਕ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਅਕਸਰ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕਾ ਮਿਨਰਲ ਮਿਕਸਚਰ/ ਧਾਤਾਂ ਦੇ ਚੂਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋੜੀਂਦੇ ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਠੀਕ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਿਨਰਲ ਮਿਕਸਚਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿਣ।

ਇਸਦੀ ਮਾਤਰਾ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਉਮਰ, ਵਜ਼ਨ, ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਖੇਤਰ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਿਨਰਲ ਮਿਕਸਚਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯਮਿਤ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਵਧੀਆ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ, ਲੱਗਭੱਗ 600 ਕਿਲੋ ਭਾਰ ਵਾਲੀ ਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਕਰੀਬ 20-25 ਗ੍ਰਾਮ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਗਾਂ ਦਿਨ ਵਿੱਚ 25 ਲੀਟਰ ਦੁੱਧ ਦੇ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਦੁੱਧ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਲੀਟਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਭੱਗ 1.2 ਗ੍ਰਾਮ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੀਬ 30 ਗ੍ਰਾਮ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਵਾਧੂ ਲੋੜ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਲ ਲੋੜ 50-55 ਗ੍ਰਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਦਾ ਲਗਭਗ 50% ਹੀ ਜਜ਼ਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰੀਬ 110 ਗ੍ਰਾਮ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਜੇ ਖੁਰਾਕ ਨਾਲ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾਕੇ ਕਰੀਬ 60-70 ਗ੍ਰਾਮ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਭਗ 40-50 ਗ੍ਰਾਮ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਘਾਟ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਮਿਨਰਲ ਮਿਕਸਚਰ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨੋਟ: ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ। ਅਸਲ ਲੋੜ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਨਸਲ, ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਖਣਿਜ ਘਾਟਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ:

ਖਣਿਜ ਤੱਤ	ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ
ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ	ਮਿਲਕ ਫੀਵਰ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੱਡੀਆਂ
ਫਾਸਫੋਰਸ	ਲਹੂ ਮੂਤਣਾ, ਮਿੱਟੀ ਖਾਣਾ
ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ	ਗ੍ਰਾਸ ਟੈਟਨੀ
ਸੋਡੀਅਮ	ਭੁੱਖ ਘਟਣਾ, ਕਮਜ਼ੋਰੀ
ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ	ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ
ਲੋਹਾ	ਖੂਨ ਦੀ ਘਾਟ
ਤਾਂਬਾ	ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਫਿੱਕਾ, ਚਮੜੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ
ਜ਼ਿੰਕ	ਚਮੜੀ ਰੋਗ, ਵਾਧਾ ਰੁਕਣਾ
ਆਇਰੋਡੀਨ	ਗਲਗੰਡ, ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ
ਸੇਲੀਨੀਅਮ	ਰੀਪੀਟ ਬ੍ਰੀਡਿੰਗ/ ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਨਾ ਠਹਿਰਨਾ

ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਲਾਭ:

ਜਦੋਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ 'ਤੇ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸੁਧਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਲਕ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ:-

- ਦੁੱਧ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ।
- ਪ੍ਰਜਨਨ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ (ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੀਟ, ਵਧੀਆ ਗਰਭਧਾਰਣ)।
- ਤੰਦਰੁਸਤ ਵੱਛੜਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ।
- ਜਵਾਨ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ।
- ਰੋਗ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਤਾਕਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ।
- ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਘੱਟ।
- ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਵਧੀਆ ਜਜ਼ਬ ਹੋਣਾ।
- ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ।
- ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ।

ਸਿੱਟਾ:

ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਖੁਰਾਕ ਰਾਹੀਂ ਅਕਸਰ ਪੂਰੇ ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ “ਮਿਨਰਲ ਗੈਪ” ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੈਪ ਨੂੰ ਮਿਨਰਲ ਮਿਕਸਚਰ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਪਸ਼ੂ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਲਈ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿਯਮਿਤ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਤੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ। ਇਹ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਦਮ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ, ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਅਤੇ ਪਾਲਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।